

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek: ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 10 K, za pol leta 5 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12.— K, za Ameriko 14.— K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Prva jugoslovanska mučenika Peter Zrinski in Franjo Frankopan.

Dne 30. aprila 1671. leta ob devetih dopoldne sta bila v Dunajskem Novem Mestu obglavljena hrvatski ban Peter Zrinski in njegov svak Franjo Frankopan. Umrla sta kot mučenika za svobodo, o kateri so že davno sanjali naši pradedje in katero smo dočakali mi. Jugoslovanski narod pa se hoče izkazati hvaležnega svojim velikim sinovom in je te dni na slovesen način pripeljal njihove zemeljske ostanke iz Dunajskega Novega Mesta v Zagreb, kjer so bili 30. aprila 1919 — torej po 248 letih — slovesno položeni v svobodni Jugoslaviji v domovinski grob.

Leta 1663 so Turki začeli vojsko s cesarjem Leopoldom I. (1657 do 1705), v kateri so besno napadali na Ogrskem in Hrvatskem, a cesarska vojska je bila pre-slaba, da bi se jim upirala. Na Hrvatskem sta se zlasti odlikovala oba brata Nikolaj in Peter Zrinski. Leopoldovi vojski se je po dolgih bojih slednjič posrečilo, da je porazil Turke v slavni bitki pri Sv. Gotthardu tako popolnoma, da krščanski svet že tristo let ni pomnil takšne zmage. Toda v kljub tej slavni zmagi je sklenil cesar hitro mir v Vasvaru, v katerem je Turkom pustil prav vse, kar so si bili zadnji čas osvojili.

Ta neugodni mir, ki je bil sklenjen brez zasljanja ogrskih in hrvatskih stanov, in pa sploh Leopoldova malomarnost za hrvatsko-ogrsko zadevo in grdo in svojevoljno postopanje njegovih nemških svetovalcev, je vzbudilo splošno nezadovoljnost. Uvidevali so bolj in bolj, da dunajski dvor noče rešiti Hrvatov in Madžarov iz turškega gospodstva, temveč stremi za tem, da jim odvzame njihove stare pravice in jih podvrže svoji oblasti. Nezadovoljnost je naraščala bolj in bolj in ko sta videla oba podkralja, hrvatski ban Peter Zrinski in ogrski palatin Franc Vesseleny, da njuni kraljestvi nimata pričakovati pomoči od svojega kralja, sta začela misliti na to, kako bi se Ogrska in Hrvatska osvobodilo dunajske nadvlade. Dolga pogajanja so rodila slednjič zaroto, katere so se udeležili palatin Franc Vesseleny, Franc Nadasy, kraljevi dvorski sodnik Štefan Tökoly, Franc Rákóczy in več drugih vplivnih

plemičev. Izmed Hrvatov sta bila v zaroti Peter Zrinski, ki je stremil za tem, da postane dedni kraj združene troedine kraljevine Hrvatske, in njegov svak Franjo Frankopan, takrat stotnik senjski. Peter Zrinski je skušal poleg hrvatskih tudi slovenske dežele pridobiti za svoje namene in tako sta stopila z njim v ožjo zvezo in podpirala njegove težnje štajerski grof Erazem Tatenbach in goriški deželni glavar grof Turn Valsassina.

Kmalu potem, ko je zarota dobila neko določeno obliko, so že po izdajicah zvedeli na Dunaju, da se na Hrvatskem in Ogrskem nekaj pripravlja. Brž je poslal cesar na Hrvatsko močno vojsko in tako presenetil zarotnike; cesarska vojska je dobila nalog, da prodira v Medžimurje in zajame čete Petra Zrinskega, cesar sam pa ga je odstavil od banske službe, „ker se je dvignil s puntarskim namenom proti kroni in skušal spraviti pod svojo oblast kraljestvo hrvatsko, slavonsko in dalmatinsko in njegove bližnje dežele“. Peter Zrinski se je takoj vdal cesarju, upajoč v njegovo milost, in je odpotoval s svojim svakom Frankopanom dne 17. aprila na Dunaj, kjer so ju pa zaprli in kot veleizdajnika vrgli v ječo. Skoraj vsi vladarji in sam papež so prosili milosti hrabrima Hrvatoma, ki sta se tolikokrat odlikovala v boju. Leopold bi se bil morebiti udal, ali nemški njegovi svetovalci oprostili bi vsakega drugega, le „Jugoslovana“ Petra Zrinskega ne, in trdovratno so silili na to, da se ima brez milosti strogo kaznovati. Dne 18. aprila obsodili so oba kot izdajalca na smrt; vzeli so jima vse časti in vse imetje ter sklenili, da se ima njihov spomin za zmiraj zatreti. Dne 30. aprila 1671. leta so ju obglavili.

S Petrom Zrinskim in Franom Frankopanom sta bili sicer uničeni dve odlični hrvatski plemiški rodbini, ki sta si v prejšnjih časih pridobili mnogo zaslug za narod hrvatski in naše slovenske dežele, a njihove ideje — združitev Jugoslovanov v lastno skupno državo — niso bile uničene. Ta ideja je tlela vedno v srcu vseh Jugoslovanov in se je tudi uresničila. Danes smo v svobodni državi in kot znak hvaležnosti smo pripeljali telesne ostanke prvih jugoslovanskih mučenikov v svobodno Jugoslavijo.

Peter Zrinski in Franjo Frankopan sta bila pokopana v Dunajskem Novem Mestu pri cerkvi svetega Mihaela. Pogreb je bil skromen in tih, brez vsakih ceremonij, in na njihov grob postavljen sramotilen napis v latinskem jeziku, ki se glasi v prevodu: „V tem grobu počivata grof Peter Zrinski, ban hrvatski, in markiz Franjo Frankopan, poslednji svojega rodu, ki sta, ker je slepec slepca vodil, oba padla v to jamo.“ Za tem napisom je izdolben meč in dve mrtvaški glavi, spodaj pa stoje besede: „Učite se smrtniki in iz našega slučaja se učite ohraniti zvestobo kraljem in Bogu. Leto Gosp. 1671., dne 30. aprila, ura 9. Cilj stremljenja je grob.“

Do leta 1802 je ostal grob, kakor so ga zgradili, le plošča nad njim je naznanjala vsakemu in vsem, kdo tukaj počiva. Tisoč in tisoč jih je stalo na tem grobu, čitalo sramotilen napis, a vsak z drugimi čustvi. Mihaela sv. Mihaela se je namreč začela polagoma rušiti, tako, da že sredi 18. stoletja niso več mogli opravljati v njej verskih obredov in od več strani se je izrazila želja, naj se podere. Do tega sicer ni prišlo, pač pa so iz nje naredili žitnico. Vse mrtvece, ki so bili tankaj pokopani, so izkopali leta 1802 ter jih pripeljali na pokopališče pri Ferdinandovih vratih.

Ob tej priliki so se našli tudi telesni ostanke Zrinskega in Frankopana. Kot nepobiten dokaz služil je zlatovezan svilen robec s tremi črkami P. C. Z. (Petrus Comes Zrini) in še več drugih dragočnosti. Da so se našli ostanke Zrinskega in Frankopana, se je hitro razglasilo skoro po vsej Evropi in našlo se je nekaj sorodnikov ogrskega, hrvatskega in češkega plemstva, ki so prosili cesarja Franca I., da bi jim dovolili vzeti najdene predmete v spomin. Cesar je ugodil njihovim željam in tako je prišlo ob tej priliki nekaj najdenih stvari deloma v last sorodnikov, deloma v narodni muzej v Budimpešto, deloma v muzej v Dunajskem Novem Mestu, deloma so jih položili nazaj v grob.

Od leta 1802 pa do leta 1885 — torej 83 let — so počivale kosti Zrinskega in Frankopana v miru v tem grobu. Leta 1871 so hrvatski rodoljubi na prav slovesen način obhajali 200-letnico njihove smrti. In od tega leta naprej je prihajala vsako leto na smrtni dan deputacija du-

najskih slovanskih visokošolcev na grob narodnih mučenikov in položila tamkaj vence. Na Dunaju pa so se udeležili maše-zadušnice in žalobnega komerza.

Leta 1884. je dozorela stara misel, da se ima stara, divna prvostolna cerkev restavrirati. In res, že leta 1885. so začeli podirati zvonik. Kost Zrinskega in Frankopana, ki so bile pokopane pod zvonikom, so zopet izkopali in jih hoteli odpeljati v Budimpešto. Toda dr. Velemir Deželič, ki je takrat študiral na Dunaju, je to preprečil in prosil rojake v Zagrebu, naj napravijo zbirko denarja in naj delajo na to, da se prepelejo kosti v Zagreb. Vse je bilo že v lepem teku, a naenkrat meseca aprila leta 1885. se je raznesla novica: Kost Zrinskega in Frankopana so odstranjene in pokopane po višjem nalogu. Pokopal jih je grobar Pugl po naročilu načelnika Pöcka, ki je zahteval, da se morajo kosti zametati, da jih ne bo nihče več našel.

Toda Pugl, ki so mu bili ti ostanke silno dragi, jih je pokopal brez rakve lepo v grob in je ta grob pokazal mnogim hrvatskim rodoljubom. Leta 1907 so bili ostanke zopet ekshumirani ter položeni v rakev in zopet zakopani. Ideja prenosa v domovino je pa zaspala. A sedaj, ko smo se Jugoslovani po dolgem suženjstvu združili v skupno državo, je ta ideja zopet oživila. Kost Zrinskega in Frankopana so pripeljali v svobodno domovino, o kateri sta sanjala že naša prva narodna mučenika.

Po „Straži“.

Visokošolski vestnik.

Delo v S. Z. S. A. Velikonočne počitnice se bližajo h koncu. Precej visokošolcev je že odšlo v naš Zagreb, drugi pa odidejo v kratkem. Predavanja na vseh fakultetah se namreč prične okoli 15. maja. Zopet se bo začelo z intenzivnim delom tako pri vsenčiliškem študiju, kakor v organizacijah samih. Slovenci namreč smo itak znani kot najdelavnejši, zlasti še pri bratih Hrvatih, ki so nas krstili v zadnjem času s pruskim izrazom „štreberji“. Pri Stanovski zvezi slov. akad. se bodo začeli spopolnjevati različni odseki. Tako npr. so dosedaj stopili v akcijo samo nekateri, kakor: časnikarski, veselični in begunski itd. Časnikarski odsek se do sedaj še ni

Zgodovina

franciškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Dne 11. septembra je umrla v mestu Viljemina Pec, voditeljica novomeške dekliske šole, vzorna učiteljica 25 let.

12. septembra je bil v Sarajevu v škola posvečen dr. Anton Bonaventura Jeglič.

Čez Krko so začeli graditi novi most z velikega trga naraynost v Kandijo; podrli so že Kutnerjevo in kos Jenknerjeve hiše, v Kandiji pa Brulcovo in Vindišerjevo hišo.

Na dan sv. Mateja zvečer ob pol 7. uri je zadel angleški parnik v poštni parnik lka pred reško luko. lka se je potopil in utonilo je 22 potnikov.

30. septembra je prišel na Suhor preč. g. Jakob Pavlovčič. Sprejeli so ga kolikor mogoče dostojno.

Kanonično umeščen je bil preč. g. Ivan Nagode za trebanjskega dekanja.

3. novembra je obhajal svojo srebrno mašo (25 letnico) preč. p. Inocencij Koprivec.

(18). Gospodično Marijo Clarici je imenoval deželni šolski svet za nadučiteljico v Novem mestu.

6. decembra je umrl v mestu posestnik Karol Kalčič, na Dunaju pa admiral baron pl. Šterneck, rojen v Krastovcu blizo Celovca.

Zima je bila mila, večinoma brez snega; v marcu je bilo toplo do 22°R na solncu. V maju je dne 13., 14. in 15. snežilo.

Vinska letina boljša kakor lanska; druga letina srednja.

Leto 1898.

1. januarja je obhajal papež Leon XIII. svojo biserno mašo.

19. februarja je bil presviti gospod dr. Anton Bonaventura Jeglič imenovan za ljubljanskega knezoškofa.

V nedeljo 13. februarja je bil slovesno inštaliran mil. g. prošt dr. Sebastijan Elbert, ki je že v petek popoldne prišel v Novo mesto. Na postaji so ga slovesno sprejeli kapitelj, mestni župan, požarna bramba, mestna godba. Na kapiteljnu ga je čakal okrajni glavar, dostojanstveniki, samostan, društva, šole in veliko ljudstva. Zvečer je bila bakljada in sviranje godbe. Pri pontifikalni maši je imel krasen govor Novomešan p. Konstantin Luser, frančiškan, generalni definator.

Presv. knez in nadškof dr. Jakob Missia se je dne 16. maja podal v Gorico; 20. maja se je pripeljal s Trsata pri Reki v Ljubljano presv. knez in škof dr. Anton Bonaventura Jeglič in 20. je bil slovesno ustoličen.

Za Kandijo in okolico se je osnovala hranilnica in posojilnica.

Zborovanje sadjarjev v mestu. S 1. julijem so prišli iz prometa stari krajcarji in polovičarji.

9. julija ob 11. uri je presv. g. knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič slovesno blagoslovil novo, okusno zidano bolnišnico v Kandiji; te slovesnosti se je vdeležil tudi deželni predsednik baron Hein z mnogo odlično gospodo.

Istega dne je bila v mestu birna za Novo mesto, 10. pa za vse župnije novomeškega dekanata.

Začeli so streljati proti toči.

Dne 11. julija je v mestu umrla po kratki bolezni gospodična Hermina Seidl, vzor slovenske hčere, zvesta članica narodnih društev.

Huda nevihta nad mestom in okolico; treščilo je v več kozovcev in jih zažgalo.

20. julija je bil izvoljen za gvardijana p. Otokar Aleš, učitelj deške ljudske šole. Za učitelja je bil sem prestavljen p. Avguštin Čampa; br. Marko Kastrevc pa za drugega

kuharja. Na jesen je bil p. Avguštin prestavljen v Klanjec na Hrvaškem.

Konec ameriško-španske vojne.

Dne 10. septembra je umrl Luccheni našo cesarico Elizabeto v Genevi.

18. septembra je bil v Ljubljani prvi vseslovenski shod kršč.-socialnih delavcev.

Dne 9. oktobra je blagoslovil presviti knezoškof Anton Bonaventura novi frančiškanski samostan na Brezjah.

Dne 4. novembra so čez 30 let obesili morilca Matijo Režek, rojenega na Griču pri Trebnjem.

23. novembra je mil. g. prošt blagoslovil novi most čez Krko „brez bliska in šuma“.

Dne 2. decembra so slovesno obhajali vladarsko 50 letnico presviti. cesarja Franc Josipa I. (Dol. Novice 1898.)

Leto 1899.

Dne 12. januarja so v Brusnicah slovesno sprejeli svojega novega župnika gosp. Franc Avseca.

24. januarja je umrl kanonik g. Rihard Frank na pljučnici v 72. letu svoje starosti.

26. marca je zapadel sneg. Vsled mraza so pozeble trte, marelice in druga sadna drevesa; poginilo je veliko ptičev.

Začeli so zidati novo sodnijsko palačo. Prezvizišeni knezonadškof goriški dr. Jakob Missia je postal kardinal.

posebno uveljavil, čemur je bila kriva pred cenzura na Hrvatskem, ki je naprimer po sedmih dneh odpošljala dopise in so na ta način zastareli, na drugi strani so ga pa ovirale velikonočne počitnice. Zato bo mogoče temu odseku stopiti v polno veljavo šele v drugem semestru. Za razumevanje naj služi pojasnilo, da je časnikarski odsek urejen precej demokratsko, ali z drugimi besedami, delo v njem je razdeljeno na več kulturnih delavcev. Tako je izbrala Zveza za vsak list po enega sotrudnika, mojo malenkost npr. za neodvisen radikalen list „Jugoslavijo“ in „Dolenjske Novice“. Mislim, da mi ni potreba še posebej omenjati, da je delo samo na sebi silno nevhvaležno. Najbolj se je pač uveljavil v kratkem času svojega obstoja veselilni odsek, ki se bo mogel pobahati na občnem zboru pač z večimi tisoči, nabranimi v plemenite, podporne namene ravno med in po praznikih. Živahnijeje kakor v I. semestru se bodo gibale moči seveda tudi v ostalih odsekih itd. itd.

Ker ima Zveza trden namen, da koncem tekočega leta sestavi statistiko v zvezi organiziranih visokošolcev, — že pred velikonočnimi počitnicami jih je bilo čez 300 — opozarjam še enkrat vse dolenjske, zvezi še neprijavljene akademike na našo stanovsko organizacijo, katere namen je definiran v sledečih točkah: **Stanovska zveza slov. akademikov ima namen zastopati koristi stanu in poedinca napram merodajnim faktorjem ter sodelovati pri podpornih akcijah.**

Zveza vodi natančno evidenco vsega slov. dijaštva v informativne svrhe.

Člani so Slovenci, vpisani na kate-remkoli učilišču visokošolskega značaja in oni v štadiju izpitov, ki prijavijo pristop in plačujejo članarino.

Član plača polletno 5 K članarine, ki se naj pošlje na naslov SZSA. Kaptol 16. Zagreb.

Javna zahvala. SZSA. je priredila na 27. in 28. t. m. tudi v Novem mestu cvetlični dan in na nedeljo 27. t. m. dobrodelen ples. Pri tej priliki se je zahvaliti za požrtvovalno sodelovanje zlasti Ženski podružnici Ciril Metodovi, potem ženskemu društvu v Novem mestu in še prav posebno p. n. damam, ki so prevzele nevhvaležno delo razpečevanja cvetlic in umetniških razglednic. Topla zahvala se izreka nadalje še vsem p. n. darovateljem različnih rož, kakor tudi občinstvu iz mesta in okolice, ki je s svojimi denarnimi prispevki, v celem 2135 K 75 h, pokazalo, da ne zaostaja v plemenitih težnjah za ostalimi mesti. — Za časnikarski odsek SZSA: Anton Podbevšek, stud. phil.

Poletni čas.

Narodnogospodarski Vestnik (prej Trgovski Vestnik) piše prav zanimivo sledeči članek o spreminjanju časa:

„Čudno je, da je človeška narava tako zelo nagrnjena k slabemu. Kakršen izdelek pride na trg, brž so iznajdljive glave na delu, da ga ponarejajo iz cenejših in slabših snovi ter potem sleparijo svoje ljube in neljube bližnjike. Ponarejajo in pačijo pa tudi naravne pridelke in izdelke: brozgajo naprimer vino, sestavljajo médu, vosku, maslu itd. podobne izdelke ter jih prodajajo za pristne, dokler to gre. Če jim pa pridejo na sled ter jim ustavijo nečedno početje ali če glede na splošne okoliščine ni več mogoče tako slepariti, tedaj postanejo taki ponarejeni in popačeni izdelki „nadomestki“, včasih celo „polnovredni“. Previden in pameten človek se jih seveda po možnosti izogiblje.

Zadnji čas pa ljudem ne zadošča več samo pačenje snovi, marveč so se polotili že — ne smejte se, prijatelji! — časa samega, ki pa je in teče v svoji bitnosti, na katerega nikakor ni mogoče vplivati, ampak ga moremo le — kakor pravimo — porabiti dobro ali slabo. Našla pa se je „bistra glavica“, ki je rekla, da se poleti zgodaj zdani in je zato lahko mogoče prej začeti delati, naj se pa zvečer prej neha: nato naj se ura poleti pomakne za eno uro nazaj, tako, da imamo že ob enajstih ponoči polnoč, poldne pa ob enajstih dopoldne. Sveta pomagalka! Kaj pa ima ura opraviti pri delu? Vprašajte kmeta, ob korej začne in kdaj neha delati; ali pa samostojnega obrtnika: ali mu je ura gospodarica? Točno se drže ure ali bi se je sedaj morali držati tisti, ki na ure delajo. Zanje je pa vseeno, naj ura kaže toliko ali toliko. Če moram delati šest ur skupaj, potem je brezpomembno, ali delam od sedmih dopoldne do ene popoldne, ali pa od osmih do dveh. Če naj se torej delo prej prične in prej neha, se to prav lahko stori, ne da bi se pačil čas. Prestavi naj se delovni čas, ne pa ura!

Kako sem se zavzel, ko je pred par leti došla iz Nemčije vest, da se ta bedasti naum tamkaj oživotvori uradno in da se Nemčiji seveda pridruži tudi njena zaveznic Avstrija. Menil sem, da bo zadoščalo eno leto, da se odločujoči krogi spametujejo in puste neizpremenljivi tek časa neizpremenjen ter samo čas in razporeditev dela tako uredi in prilagodijo razmeram, kakor je to za uspeh dela najprikladnejše. In vendar se to ni zgodilo. Trmasto se vztraja pri nadaljnem pačenju časa in so celo ljudje, ki se jim to zdi primerna uredba. Kakšne dobrote pa imamo od tega, če nam ura napačno kaže? Prav nikakih! Škodo imajo v mestih oni največji trpini, ki imajo že tako najmanj spanja in morajo vsled napačno kazočih ur zjutraj vstajati uro prej, zvečer pa ne morejo uro prej spat iti; na deželi se pa — kakor sem že gori omenil — itak ne menijo za uro, koliko kaže, ampak delajo, kadar je delo potrebno. Najbolj čudno pri vsem tem je dejstvo, da je pačenje časa celo uradno zapovedano. Š.“

obilno ljudstva se je vdeležilo te redke slovesnosti.

Novi mestni zastop novomeški je enoglasno izvolil g. dr. Schegulo svojim županom.

Dne 1. oktobra sta imela frančiškana p. Alojzij Bobnar v Mirni peči in p. Peter Baptista Turk v Toplicah svojo novo mašo.

Od 21. do 29. oktobra so imeli frančiškani p. Angelik Hribar, p. Efreim Turk in p. Matevž Vidmar sv. misijon v Toplicah.

Dne 12. novembra je umrl Anton Jarc, trgovec. Bil je mirnega značaja, delaven in priden; čitalnice član je bil od njenega začetka, ravno tako tudi pri društvu kat. rokodelskih pomočnikov do svoje smrti. Bil je vsak dan pri sv. maši.

Od 11. do 19. novembra so imeli v kapiteljski cerkvi sveti misijon gg. Doljak, Verhovec in Hörtnagel Jezusove družbe.

V južni Afriki je divjala angleško-burska vojna.

V mestu so bile ošpice v sredi decembra. Leto 1900.

Huda zima je nastopila dne 1. marca in je trajala 10 dni.

To leto sta bila odlikovana z jubilejsko spominsko svetinjo pp. Viljem Vindišar in Otokar Aleš.

Prve dni aprila je jako deževalo po Avstriji in drugod.

Podpisujte 4% državno posojilo!

Na podlagi pooblastila ministrskega sveta z dne 17. decembra 1918, št. 21, je ministrstvo za finance razpisalo z odlokom z dne 15. marca 1919 200 milijonsko državno posojilo. Izdajo se 4% blagajniški boni.

Boni se glase na rok šestih mesecev tako, da se polno in v gotovini izplačajo dne 3. novembra t. l.

Izdajo se boni po 500, 1000, 10.000, 50.000 in 100.000 kron.

Kdor hoče podpisati državno posojilo, mora podpisano svoto po odbitku obresti takoj vplačati.

Za bon v znesku 500 K se vplača 490 K, 1000 K se vplača 980 K, 10.000 K se vplača 9800 K, 50.000 K se vplača 49.000 kron in 100.000 kron se vplača 98.000 K.

Obresti teh bonov so prosti davka na obresti in rente.

Podpisovanje se začne dne 23. aprila in se konča dne 8. maja t. l.

Bonom je priznana pupilarna varnost. Uporabljati se morajo tudi za kavcije. Z boni se more potem ko zapadejo, plačati tudi davek.

Z izvršitvijo celokupne akcije je pooblaščen sindikat denarnih zavodov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev s sedežem v Zagrebu. Od ljubljanskih zavodov so v tem sindikatu zastopane Deželna banka, Ilirska banka in Ljubljanska Kreditna banka. Sindikat bo imenoval ostale denarne zavode v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev, kjer se more posojilo podpisati in vplačati.

Deželna vlada za Slovenijo.

Predsednik: dr. Brejce s. r.

Domače in tuje novice.

Šmarnice v kapiteljski cerkvi v Novem mestu bodo celi majnik ob pol 6. uri zjutraj. Brale se bodo Valentin Bernikove Šmarnice „Marija in sv. maša“.

Naznanilo. V cerkvi Božjega groba na Grmu bo sv. maša vsak ponedeljek in vsak petek ob 7. uri v maju in juniju. Prva maša bo 5. maja, to je ponedeljek po prvi nedelji v maju. — V frančiškanski cerkvi je od Sv. Jurija dalje prva sv. maša ob 5. uri vsak dan ob delavnikih in nedeljah. Šmarnice bodo vsak večer ob 7. uri z branjem, litanijami Matere božje in blagoslovom. — Predstojništvo.

Dne 14. aprila je umrl v Pazinu zlato-mašnik p. Julij Brunner, rojen v Kočevju dne 28. maja 1826.; v frančiškanski red je stopil 22. avgusta 1845., v mašnika posvečen 22. septembra 1849. Rojen Nemeč se je naučil slovenščine, hrvaščine in italijanščine, da je spovedoval v teh jezikih. Bil je izvršten pevec in dober organist. Po dokončanih bogoslovskih šolah so ga poslali na gimnazijo učiti matematiko in naravoslovje. S pomočjo treh izvršnih rastlinoslovcev si je toliko pridobil, da je napravil velik herbarij, katerega je vlada od njega kupila za 300 gld. Ni rastlinice, plevela, da ne bi vedel njenega latinskega imena. Rad se je razjezil, a jeze ni hranil v srcu; precej je spoznal svojo slabost in bil prijazen. Deloven je bil do smrti. Bolehen na veliki četrtek je še spovedoval, a na veliko soboto je mirno umrl. Profesor je bil na karlovški in pazinski gimnaziji; gvardijan je bil na Trsatu, v Brežicah in v Pazinu, kjer je najrajše bil. V provinciji je bil definator.

Dne 27. aprila je bila velika slana v novomeški okolici in napravila veliko škodo. Župnija Brusnice je podeljena preč. g. Martinu Nemaniču.

Vsled pisma papeža Leona XIII. „Felicitate quadam“ so v Rimu dne 3. junija raz-

Prostovoljno gasilno društvo v Kandiji ima na dan sv. Florjana, t. j. v nedeljo 4. maja ob 9. uri mašo pri Božjem grobu. Prijatelji društva so k slavnosti vabljeni tem potom.

Protialkoholni zbor v Novem mestu je bil dne 28. aprila t. l. v gimnazijski telovadnici. Udeležba ni bila tolika, kakor bi bilo želeli. Proforski zbor in dijaštvo je bilo polnoštevilno prisotno. G. ravnatelj Wester je pozdravil vse goste, zlasti prvobojevnika protialkoholnega gibanja med Slovenci, g. konz. svetnika Jan. Kalana iz Ljubljane, ki je imel glavno poročilo o protialkoholni ideji in njenem napredku med našim narodom. Dva dijaka novomeške gimnazije, osmošolec Ig. Grum in šestošolec J. Skube sta imela lepe govore o pomenu te ideje za napredek in življensko srečo srednješolske mladine. Prvošolca Nišič in Vogrinca sta deklamovala primerno pesnitev, ki počučuje, kako gospodari vino in kako gospoduje voda. Svojo nalogo sta dobro opravila. Nato je predaval prof. dr. Milan Šerko poljudnoznanstveno o vplivu nezmerne zavžitega alkohola na najvažnejše organe človeškega organizma, posebno pa o boleznih teh organov, ki jih povzročuje nezmerno uživanje alkoholnih pijač. Predavanje je bilo zelo poučno in nazorno — za to je poskrbel g. predavatelj tudi s primernimi nazorno idealnimi slikami in risbami — in želimo le, da bi se na ta ali oni način razširilo med širše sloje prebivalstva, da bi pomagalo zbiti tako neizmerno dragoceno ljudsko zdravje v naši mladi državi. O protialkoholni ideji je govoril temperamentno in vsestranski obširno poldrugo uro g. svetnik Kalan. Cilj vsemu gibanju je zmernost in treznost naroda, sredstvo za doseg tega cilja je vzdržnost pri uživanju alkoholnih pijač. Boj velja z vso neizprosno žganju, zlasti špirtu, in slabemu pivu, ki se uvaža v našo državo iz nemške Avstrije, pa tudi vinu, v kolikor je to mogoče v vinorodnih krajih. S številkami je pojasnil govornik velikansko gospodarsko škodo, ki jo povzroča demon alkohol, škodo, storjeno po njem ljudskemu zdravju v vseh slojih našega naroda in njega pravstvenosti in duševnosti. Mladina naj bo popolnoma abstinentsna napram alkoholu in nikotinu. Tudi se naj odvadi surovosti, ki se kaže v preklinjanju. Govornik je pozival vse navzoče, da ga podpirajo v njegovem boju s tem, da snujejo primerne organizacije. Glasno odobravanje je spremljalo njegovo iskreno željo, s katero je končal: „Naj živi trezna Jugoslavija!“ — G. ravnatelj Wester se je govorniku toplo zahvalil, želeč njegovemu plemenitemu trudu najlepši uspeh.

Obrtno društvo za Novo mesto in okolico naznanja, da je odbor v seji z dne 7. aprila 1919 imenoval sledeče gospode: Ogrič Filip, predsednik; Preželj Jakob, podpredsednik; Malovič Matko, tajnik; Košir Josip, blagajnik. — Odborniki: Svetec Ivan, Vesel Štefan, Puš Lovro,

delili redovne okrajine ali provincije po narodnosti. Slovenski redovni okrajini so odrgali hrvaške samostane na Trsatu, v Karlovcu, Jaski, Samoboru in Klanjcu. Dodali so samostana v Mariboru in pri sv. Trojici v Slovenskih goricah na Štajerskem. Samostan v Kopru so pustili dalmatinskim frančiškanom radi Italijanov, Beljak pa tirolskim do mirnih in boljših časov. S Trsata so prestavili novicijate v Novo mesto začasno, dokler ne bo urejen na Sv. Gori pri Gorici, katero je to leto kardinal Jakob Missia, goriški nadškof, zopet izročil frančiškanom. Novinca sta br. Krizogon Tišler in Godfrid Hude, njun učitelj na pisavec te kronike. S Trsata je prišel sem tudi p. Pacifik Fister, bivši učitelj in ravnatelj domačega bogoslovja. V jeseni so bili sprejeti v novicijate kleriki novinci: Fr. Henrik Damiš, Hugo Bren, Fortunat Goli, Hadrijan Kokol, Modest Sancin in Fruktuoz Šustaršič.

Dne 6. julija je umrl preč. g. Anton Aleš, semiški dekan.

Dne 10. septembra je bil drugi slovenski katoliški shod v Ljubljani.

Dr. Josip Strossmayer, djakovaški škof, je slovesno obhajal 50 letni škofovski jubilej.

Dne 24. septembra je umrl dr. France Lampe, učen in neumorno delaven.

Blažon Fran, Klemenčič Josip, Buk Ferdo, Bernard Fran. — Namestniki: Horvat Urban, Stalcer Jakob, Vovk Alojzij, Vodnik Franc, Radi Franc. — Pregledniki računov: Küssel Avgust ml., Kos Josip. — Ker nudi imenovano društvo svojim članom tudi posmrtno pripomoč, je za društvo tem večje zanimanje, kar spričuje dejstvo, da ima že danes društvo nad 70 članov, med njimi visoko število ustanovnih, kateri so plačali vsak po 100 ali 50 kron, in sicer sledeči gospodje: Ogrič Filip, Košir Josip, Košak Ivan, Svetec Ivan, Malovič Matko, Preželj Jakob, Bernard Fran, Rajc Al., Murn Gust., Blažon Fr., Vesel Štefan, Klemenčič Josip, Strumbl Fr., Windischer Josip ml., Agnič Andr., Mežnaršič Alojzij, Zure Josip, Smola Rud. V imenu društva vsem najtoplejša zahvala. — Da se olajša cenjenim članom priglasitev in vplačevanje, se naznanja, da sprejema člane izven ostalih odbornikov iz prijaznosti tudi v svoji trgovini g. Košir Josip v Novem mestu, Glavni trg. Društvo ima sedaj tudi pripravne prostore za odborove seje, mesečne shode in razna posvetovanja, kjer bodo članom na razpolago različni časopisi, strokovni listi itd. Kje, se naznani v listih. Predpogoj vsacega obrtnika je temeljita izobrazba in strokovno znanje, zato kličemo vsem obrtnikom, ne glede na strankarsko mišljenje: „Na veselo, krepko in složno delo!“ V slogi je moč!

Brivnice v Novem mestu se odpirajo s 1. majem ob 7. uri zjutraj in zapirajo ob 7. uri zvečer. V nedeljah ob pol 7. uri zjutraj do 12. ure dopoldne. Brivnice so pa zaprte vsak ponedeljek popoldne, če ni praznika med tednom.

40 letnico svoje zveste službe kot oskrbnik graščine Vrhovo pri Orehovici na Dolenjskem je obhajal na velikonočne praznike g. Franc Korbar s svojo soprogo g. Ursulo Korbar roj. Kos. Posestnik graščine g. pl. Schöppel jih je za dan njihove slovesnosti zelo počastil. Tudi mi od srca čestitamo kot našemu zvestemu naročniku k njegovemu redkemu slavlju želeč njemu in soprogi trdnega zdravja in vsestranske zadovoljnosti do skrajne meje človeškega življenja.

Prijave za 4°/o državno posojilo kraljestva SHS sprejema do vštete 8. maja t. l. Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico.

Umrla je v Novem mestu gospa Marija Makarovič roj. Gasperčič, dne 20. aprila, v starosti 78 let ter bila rešena po hudi boleznini begunskega trpljenja. Bog ji daj rajski mir! Žalujemo ostalim naše sožalje!

Za oslepele slovenske vojake v Ljubljani je darovala rodbina Rome namesto venca na grob umrle Neže Rome 120 K. Velikodušnim darovateljem bodi Bog plačnik!

Razglas. Glasom naredbe celokupne deželne vlade za Slovenijo, št. 398. uradnega lista, se ima vojaška taksa za leto 1919 sledečim osebam predpisati: 1) Vsem, vojni taksi podvrženim osebam rojstnih letnikov 1884 do 1896, kateri niso med vojno dejansko služili, in 2) vojaškim oproščencem rojstnih letnikov 1884 do 1896, ki med vojno sploh niso služili ali pa so služili manj kot šest mesecev, cela zakonita vojaška taksa; 3) vojaškim oproščencem, ki so med vojno služili aktivno vsaj šest mesecev, polovica zakonite vojaške takse. Popolnoma oproščeni plačila vojaške takse rojstnih letnikov 1884 do 1896, so: a) vsi, ki so med vojno dejansko služili; b) državni, deželni in občinski nameščenci, potem oni nameščenci javnih dobrodelnih zavodov (okr. bolnišnic blagajne, zavarovalnih zavodov, bolnišnic itd.), ki ki so bili med vojno iz službenih ozirov oproščeni. V ostalem veljajo določila taksnega zakona. Vse, pod točkami 1 do 3 navedene, vojni taksi podvržene osebe, katere se letos za vojno takso še niso zglasile, se imajo naknadno do 15. maja 1919 pri županstvu zglasti. — Okrajno glavarstvo v Novem mestu.

Varnostno cepljenje prašičev proti rudečici se bo vršilo tudi letos in naj stranke precej zglaste za cepljenje namerjane prašiče pri svojem županstvu.

Najdenček išče usmiljeno mater in skrbnega očeta. Gospa učiteljica Riedl v Leskovcu je našla na svojem hišnem pragu na plenica ležati otročička fantka. Vbožec je močno jokal in ker je tulil v črni noči močan in mrzel vihar, ni mogla takoj razločiti otročjega ihtenja. Vendar pa sledi za sumljivim glasom in tako je našla omenjeno dete ležati na pragu, izročenc mili ali nemili usodi. Čez prsi je imel fantek listek z napisom: „Slavko mu je ime; kdor ga najde, naj za njega skrbi, če pa ne more, naj ga pa umori.“ Otrok je zdrav in krepak in bo star do šest tednov. Veliko je zakonskih dvojic, ki si žele otrok in ki imajo za vzgojo vsa potrebna sredstva. Tukaj je prilika, ljubkega otročička sprejeti za svojega. Velikansko dobro delo bo storil! Kdor čuti dejansko usmiljeno srce do tega najdenčka, naj se takoj oglasi v hiši gosp. dr. Trenza v Krškem, kjer Slavko čaka svojega blagega rešitelja in dobrotnika.

Izpremembe časa ne bo! V Jugoslaviji se toraj ne bo uvedel poletni čas, kakor je bilo to med vojno potrebno, da smo bili bolj zmagoslavni. — Da bo pa vendar nekaj novega v tolažbo slabih časov, se bo uvedlo novo štetje ur in sicer že s 1. majem 1919. Šteli bomo od polnoči do polnoči, to je od 1. do 24. ure. Začetkoma bo ta novotarija malo smešna, posebno če bo žena reglala: „pijanec, ali se pride ob 23. uri domov?“, toda tudi temu se bomo sčasoma privadili.

Ustanavljanje društev. V zadnjem času se množe slučajji, da prijavljajo ljudje ustanovitev društev po predpisih starega avstrijskega zakona o društvenem pravu z dne 15. novembra 1867, št. 134 drž. zak., deželni vladi za Slovenijo, dasi je ta zakon že davno razveljavljen in velja sedaj naredba Narodne vlade SHS v Ljubljani, št. 134, z dne 25. novembra 1918, uradni list št. 14. Določbe te naredbe se glase: § 2. Društvo mora ustanovitev, pravila in sedež društva, dalje člane vodstva tekom treh dni naznaniti pristojni oblasti. Enako je naznaniti vsakovrstno izpremembo teh okolištin. — § 5. Pristojna oblast je okrajno glavarstvo, v mestih z lastnim štatutom magistrat; tam, kjer je v mestu policijsko ravnateljstvo, pa to. — § 6. Vse vloge društva so proste koleka. Občinstvo se opozarja na to naredbo, da se je drži in tako izogne časovnim zamudam in nepotrebnim stroškom. — Ljubljana, dne 19. aprila 1919.

Lesnega oglja ima Urad za pospeševanje obrti večjo množino na razpolago. Reflektanti na to oglje naj prigrasijo svoje potrebsčine nemudoma na omenjeni urad, Dunajska cesta šte. 22., najkasneje do 5. maja. Na poznejše prigrase se Urad ne bo mogel več ozirati.

Dobra tri leta je potrebovala razglednica iz Reke v Novo mesto, katera je bila naslovljena Giuliani Tech, v rezervno bolnico v Narodni dom. Razglednica je bila oddana v Reki 15. februarja 1916 ter došla na novomeško pošto 5. aprila 1919. Seveda ni več bolnika in ne več bolnice v Narodnem domu. Morda se je bolnik že preselil v večnost. Če pa še živi, tudi ni upanja, da dobi razglednico. Vsekako je zanimiva slika na razglednici. Predstavlja, kako so udrli laški vojaki med službo božjo v cerkev ropat in izganjat ljudstvo, duhoven izpred oltarja jim nasproti stopi in žuga s sv. razpelom, verniki pa iščejo obupano zavetje pri oltarju.

Nekaj Singerjevih krojaških in čevljarjskih strojev novih in deloma že tudi rabljenih bo oddanih potom Urada za pospeševanje obrti v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22. na obrtnike po cenah okoli 1000 K. Interesenti naj se zglasti najkasneje do 10. maja, pozneje bo trvdka z ev. ostalimi stroji sama razpolagala in ne bo več vezana na od Urada za pospeševanje obrti določene ji cene.

Vreme v maju ali vel. travnu ne bo povsem krasni majnik. Začetek bo še dokaj neprijeten in mrzel; potem slede pač lepi, gorki solnčni dnevi, ki bodo popolnoma poživili naravo in razveselili človeško srce;

pač pa bo vmes nekoliko rahlega dežja in gromenja. Treh ledenih mož (11., 12. in 13.) se je bati, ker bodo noči jasne in mrzla jutra. Okoli 20. se nam še celo led in mraz ponuja, akoravno bodo dnevi lepi in vroči. Konec maja nam pa obljubuje še sneg, katerega bo deležen še tudi mecec junij. Koledarji prorokujejo enoglasno, da bo dan sv. Urbana (25.) lep in gorak, kar pomeni dobro vinsko letino in pa lepo senó. Gromenja v mesecu majniku se kmet veseli, ker oznanja splošno dobro žetev.

Državno posojilo nosi 4°/o!

Dopisi.

Iz Adlešič 25. aprila. Tako grdega aprila, kakor je letošnji, še ne pomnimo. Do včeraj, sv. Jurija dan, smo imeli v vsem mesecu samo dva lepa solnčna dneva, drugače pa je bila zmirom megla ali pa oblačno, ali pa je deževalo in večkrat kar lilo, posebno še vel. petek, ko smo imeli tudi hud vihar in je vlekla silna burja, in vel. soboto, ko je zopet ves dan lilo in brila burja, kakor v najhujši zimi. 22. in 23. pa je naletaval sneg. 23. zjutraj ob 5. uri, ko je bilo preje vso noč jasno, smo imeli — 1 C zime. Pozebli so zopet orehi, kakor že par let sem vsako leto, in tudi drugó rano sadje, kakor črešnje in hruške. Slive pa tam, kodar jih je bila napala lani strupena rosa, da sad tudi za žganje ni bil za nič, letos do zdaj sploh nič ne odganjajo in se bo drevje, kakor je viditi zdaj, posušilo. Pa tudi drugod letos slive pri nas najslabeje odganjajo in skoraj nič ne cveto. Tega sadja letos ne bo pri nas. Pač pa kažejo jabolka lepo in obilo zaroda. Ker je bil toplomer tudi 24. zjutraj ob 5. uri zopet na ničli in smo imeli dva dni zaporedoma led na vodi, ni čudno, da je ponekodi pozebla tudi mlada hrastovina in da je perje popaljeno in črno. Ker imamo letos vedno moč, zdaj pa še mraze in silno burjo, in ker je letos zemlja prav težka za obdelovanje in ne more skoraj nič rasti vsled tega izredno neugodnega vremena, ni čudno, če gledajo ljudje s strahom v bodočnost.

Meseca januarja je bilo pri nas žigosanih bankovcev za obe naši občini Adlešiči in Tribuču 767.345 kron. Od tega je bilo največ iz Bojanec, ki spada tudi v našo občino.

Iz Cerkelj pri Krškem poročamo tužno vest, da so se naš dobri, skrbni, mnogozasluženi gospod župnik Anton Gabrič po sedemindvajset in pol letnem vzornem pastirovanju na Veliki petek 18. aprila zjutraj preselili iz te solzne doline v nebeško domovino. Kljub temu, da je molčal edini zvon, ki je še v zvoniku, je kmalu prišla žalostna novica v sleherni hišo v župniji in cela župnija je bila kakor ena sama velika solza. Ljubili smo pokojnega gosp. župnika vedno in malo jih je, ki jim niso bili iz tega ali onega vzroka vdani. Višek dokaza udanosti pa je bila Velikonočna nedelja, ko smo pokojnega gosp. župnika spremili k večnemu počitku. Nad polovica župljanov je bila ta dan pri pozni (10i) službi božji (opravi jo je domačin č. g. Janez Lomšek), da je potem spremila blagopokojnika na poslednji poti. Ob 11. uri so prinesli krsto v cerkev, nakar je duhovščina odpela mrtvaške molitve. Ob pol 12. uri je bila tiha sv. maša, ki so jo opravili domači g. kaplan, po sveti maši pa je bil govor raz prižnico. „Blagor njim, ki v Gospodu umrjo, ker njih dela za njimi gredo“, tako so začeli svoj govor preč. g. župnik od sv. Duha nad Krškem in potem so nam v ginljivem govoru naslikali delovanje duhovnika, ter poleg tisočerih zaslug pokojnega g. župnika omenili najglavnejše. Malokatero oko je ostalo suho, da slišalo se je glasno ihtenje med verniki, zlasti takrat, ko so se poslavljali v imenu blagopokojnika od nas. Po končanem govoru je šel sprevod na pokopališče. Dolga vrsta

župljanov se je udeležila sprevoda. Šolska mladina, mladeniška in dekl. Mar. družba z zastavami, bile so tudi družbenke-tovarišice z venci in ostali možje in žene. Naši pevci so pred župniščem in na pokopališču zapeli ginljive žalostinke — blagopokojniku v slovo. Izpod neba je rosilo . . .

Č. g. Anton Gabrič so zapeli novo mašo v Leskovcu pri Krškem 17. julija 1887. leta in so nastopili službo kot kapelan v Semiču, odkoder so prišli (v pozni jeseni) l. 1891. kot farni oskrbnik v Cerklje ter istotam ostali kot župnik do smrti. Dne 12. oktobra 1912. leta so jih presv. knezoškof ob priliki birmovanja imenovali kn. šk. duhovnim svetnikom in lani na Jurijevo (ob zopetni birmi) pa so bili imenovani za dekanovega namestnika dekanije Leskovec.

Ko so prišli pokojni gosp. župnik k nam, smo bili v marsičem zapuščeni. Cerkev je bila stara in majhna, ki že zdavnaj ni zadostovala obširni župniji. S težavo je šlo, a vendar, kako veselo in ponosno smo se odelnili, ko je bila nova cerkev slovesno blagoslovljena od prevzviš. gospoda knezoškofa na Mali šmaren l. 1906. Pokojni g. župnik se niso bali truda in skrbi, če tudi so bili vedno bolj rahlega zdravja. Ko je bila cerkev dovršena, so vedno skrbeli, da je bila dostojno oskrbljena. Na Markovo nedeljo leta 1907 (ko smo prvič obhajali god farnega patrona v novi cerkvi) smo dobili nove podobe križevega pota, leta 1910. na Veliki šmaren je bila blagoslovljena spominska podoba Marije pomolnice na Brezjah, ki jo je kupila dekl. M. družba v spomin na I. skupno romanje na Brezje, da je tudi č. g. župnik kot voditelj k sliki pripomogel, ni treba omeniti. V spomin na sv. misijon leta 1911 smo dobili nov lep misijonski križ, pozneje tudi še krasno monštranco, leta 1912 pa novi krasen lestenc. Za časa njihovega župnikovanja je bilo sezidanih več kapelic, od katerih naj bodo omenjene zlasti dve krasni kapeli Marije Lurške in presv. Srca Jez. v Župeči vasi. Prva je bila blagoslovljena na Telovo 10. junija 1909, druga pa 23. julija 1911. Šola je bila izgotovljena l. 1904, župnišče pa 1895. Ustanovljena je bila za časa njihovega pastirovanja dekliska in mladeniška Mar. družba, kakor tudi več drugih bratovščin. Obema družbama so bili pokojni g. župnik voditelj. Za časa njihovega pastirstva ve pisec teh vrstic za 5 novomašnikov, ki še žive, trije so bili pri poslednjem spremstvu (preč. g. F. Zorko, župnik na Čatežu ob Savi, č. g. Janez Lomšek in profesor č. g. Fr. Omerza v kn. šk. zavodu Sv. Stanislava v Št. Vidu). Naj bodo omenjeno še kat. izobraževalno društvo, ki je posebno pred vojsko lepo delovalo. Da bi ne bilo vojske, gotovo bi nam še marsikaj oskrbeli!

Zadela nas je januarja 1917 strašna nesreča, potres, ki nam je pretil uničiti cerkev, pa hvalu Bogu, obletnice potresa smo se spominjali že v popravljeni cerkvi, tako smo bili zopet srečni, a naš dobri, skrbni pastir pa so začeli hirati, in jeseni lanskega leta pred adventom jih je „španska“ vrgla v postelj, bali smo se za njih, novo upanje nas je navdalo, ko so se na Novega leta dan zopet oglasili na prižnici. Ali bolezen je pustila globoke sledove, hirali so od dne do dne. Kakor da bi vedeli, da ne včakajo Velike noči, so poskrbeli vernikom, da se je obhajal sv. misijon od 16. do 21. marca, ter tako storili zadnjo veliko skrb za duše svojih faranov. Na praznik Žalostne M. B. so zadnjič maševali in na Veliki petek končali svoje zemeljsko potovanje.

Mi plakamo za svojim skrbnim učiteljem, pastirjem, voditeljem. Našo bol pa nam lajša zavest, da naš pokojni gospod župnik vživajo pri Bogu boljše življenje. Veliko so storili za nas, bili neutrudljivi delavec v vinogradu Gospodovem, nekatera so tukaj omenjena, ker pa svet jim ne more dati plačila, zato jih je poklical nebeški Gospodar: „Pridi zvesti služabnik! . . .“

Da gospod župnik, odšli ste po plačilo! Večna luč naj Vam sveti! Na sviđenje nad zvezdami! . . .

Ti pa dragi čitatelj, kadar boš potoval po ravni cerkljanski župniji ter videl po vaseh križe in kapelice, ko se boš oziral v Cerklje na prijazni cerkveni stolp in morda tudi obiskal lepo našo cerkev, spomni se tudi Ti pokojnega g. župnika in vedi, da je mnogo, mnogo tega njegovo delo. Spomni se ga ter mu želi večni mir in pokoj, naj v miru počiva, ker ga tu ni poznal!...

Vljudna prošnja. Pogreša se 10-letni deček po imenu Pepi Hvala. Stariši lepó prosijo, če bi kdo kaj izvedel o njem, naj blagohotno naznani proti nagradi ali orožništvu, ali v kolodvorski restavraciji v Novem mestu, ali našemu uredništvu. Lahko je mogoče, da je padel v vodo in da so ga že kje našli, pa ljudje ne vedó, komu naj bi naznanili. Izginil je fantek že pred dobrim mesecem. — Naprosijo se tudi drugi časopisi, naj bi to notico dobrohotno objavili v svojih listih, da izvedó v vseh krajih o tem izgubljenecu, morda se ga vendar kako izsledí.

Podpisujte državno posojilo!

Doneski k vremenoslovju
Bele Krajine. J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

V aprilu je bil prvi teden prav ugoden in topel. 1. aprila so cvetele že slive (češplje) in je bilo že skoraj vse zeleno in v cvetju. Po hudi suši, ki je trajala skoraj vso zimo in v začetku spomladi, dobili smo v noči od 5. do 6. izdatnega dežja, da so se napolnili kali in vodnjaki, in ki je koristil posebno travam in strnem, ki vsled suše niso mogle rasti. 10. so cveteli pa tudi že orehi, ki so kazali prav obilo zaroda. V noči od 11. do 12. pa je bila huda burja in je nekoliko snežilo in 12. smo imeli zjutraj samo 2-5 C topline. Tudi v noči od 12. do 13. je bila silna burja in je zapal sneg in zjutraj je bil toplomer na ničli. 13. je zopet skoraj ves dan snežilo in brila huda burja. V noči od 13. do 14. pa je zopet zapal sneg in 14. zjutraj je kazal toplomer 0-5 C zime. Imeli smo led na vodi. Toplomer ni bil pod ničlo že od 5. marca. 14. je bilo dopoldne večinoma oblačno, a burno in mrzlo, popoldne pa je naletaval zopet večkrat sneg. Mraz nam je uničil ta dan vse orehe, ki so bili kar črni in suhi, in tudi trte po nižjih legah in katere so bile že odgnale. Popje je bilo kar popaljeno. Pozeblo je tudi rano sadje. Tudi v noči od 14. do 15. in tudi 15. skoraj ves dan je zopet hudo burja vlekla in smo imeli zjutraj samo 1 C topline. Imeli smo zopet led na vodi in mraz. V noči od 15. do 16. pa je bilo jasno in mirno vreme, a toplomer je bil zjutraj na ničli. Imeli smo zopet led in mraz. Po dnevu pa je zopet prav hudo burja brila. Kakor smo pa opazili kasneje, sta mraz in zima naredila dosti več škode po višjih legah in višinah, nego po nižjih legah. To je bilo videti posebno na hrastovini in kostanjevini. Vse hrastovo in kostanjevo drevje je bilo popaljeno, črno in suho, tako npr. v Veliki Plešivici, posebno na severni strani, kakor tudi na Hrvaškem nad Mrzljaki in Staro goro, med tem, ko je bilo v nižinah zeleno in nepoškodovano. Tudi sadno drevje in trta je bolj trpelo po višjih legah. Temu je bila kriva gotovo silna burja, ki je brila več dni, da je bilo mrzlo, kakor v zimi. Sneg in mraz v teh dneh pa nista naredila silno škodo samo pri nas, ampak tudi po mnogih drugih krajih in deželah, kakor so poročali časopisi. Tako je pisal „Slov.“ z dne 14. aprila št. 84. med dnevnimi novicami pod naslovom: „Vremenska katastrofa v naših krajih“ v dopisih iz različnih krajev o strašni škodi vsled mraza in snega. Dopisi so bili iz Novega Mesta, Sovinjaka v Istri, iz Zagorja, Vipave in Goriškega. Brzjavke pa iz Monakovega, Inomosta, Budapešte in Curiha v Švici. „Tudi v gornji

Italiji, je pisal „Slov.“ — je nagla izprememba vremena povzročila veliko škodo.“ Zadnja tretjina aprila pa je bila prav ugodna, ker smo imeli večkrat prav lepe in gorke dni in proti koncu tudi že nekoliko suše. Toplomer je kazal po jutrih po 6 do 15 C topline, popoldne pa od 14 do 22.

Mesec maj je bil večinoma lep in gorak, a precej suh, ker je malo deževalo, ko je držala burja. Šele v noči od 19. do 20. je prav dobro namočilo in smo dobili precej vode v vodnjake in kale. To noč je bila huda nevihta z nalivom. Na Planini nad Črnomljem zapal je celo sneg in 21. zjutraj smo imeli samo 5 C topline. Sicer pa je bil mesec prav miren, brez neviht in viharjev, in brez bliskanja in grmenja. Hudo vročino pa smo imeli zadnji teden meseca. 30. je kazal toplomer popoldne ob 1. uri v senci 24 C, a na solncu pa 45 C. Ta izredna vročina je ugajala posebno trti, ki je bila nenavadno odgnala. 31. je cvetela že tudi pred župniščem.

Meseca junija sta bili prvi dve tretjini izredno lepi, topli in suhi. Vsled hude vročine je cvetelo 5. junija že rano grozdje. 6. junija pa je imela Kulpa 25 C topline. Pa ne samo po naših krajih smo imeli koncem maja in začetkom junija izredno vročino, ampak tudi po drugih krajih in deželah, kakor so poročali časopisi. „Slov.“ št. 127. z dne 6. junija je pisal o „strašni vročini, viharjih, strel“ iz različnih krajev, kakor iz Nemškega, Tirolskega, Češkega, Poljskega idr. Strela je ubila več ljudi. Na Pruskem je na vojaškem vežbališču v Arysju zadela strela 24 vojakov, 5 jih je usmrtila, 19 pa so jih odnesli nevarno poškodovanih v bolnišnico. Drugod so naredili zopet viharji in toča silno škodo, kjer so bila popolnoma uničena polja in vinogradi. „Slov.“ št. 128. z dne 7. junija je pisal zopet v posebnem članku z naslovom: „Vročinski val v mesecu juniju“ o posebno hudi vročini na Dunaju in drugod. Po silni vročini in občutljivi suši pa se je 9. junija zvečer naoblačilo in je začelo deževati in je deževalo in včasih kar lilo skoraj vso noč, vmes pa je grmelo, se bliskalo in treskalo, da je bilo ljudi kar strah. Dež je namočil prav dobro, kakor še ni preje od novega leta sem. Toliko se ni namočilo vso zimo, ko nismo imeli skoraj nič snega, in ne vsponladi. Ljudje so mogli saditi vsaj presad in peso, kar preje večinoma niso mogli. V Fučkovcih pa je padala to noč med dežjem tudi nekoliko toča, ki pa ni naredila dosti škode. Bolj pa je pobila okoli Krasinca. Tudi zvečer 21. junija je padala med dežjem zopet nekoliko toča, ki pa drugodi ni napravila škode, razun zopet v Fučkovcih, kjer je precej pobila. Pobila je tudi v Dragoših in v Gribljah, posebno v dolnjih, kjer so morali strni pokositi, pa tudi v Stankovcih, lipniške župnije in drugodi po Hrvaškem. Vsled velike vročine dozorele so v začetku junija že črešnje. Od 13. do 16. pa smo imeli prav mrzle in burne dni, da je pozebla po nizkih legah stelja (praprot). Zadnja tretjina meseca pa je bila prav mokra, ker je več dni deževalo, kar je bilo posebno neugodno za krmo, katere niso mogli sušiti in spravljati. 26. smo imeli, zlasti še popoldne, silno burjo, ki je hotela vse prevrniti.

Sadjevec, vino in kisló vodo
razpošilja A. OSET - p. Guštanj.

„Cirkus Wolfsohn“

Dne 3. in 4. maja uprizori se v kinu „Jugoslavija“ „Cirkus Wolfsohn“, drama v 6. dejanjih, ki presega „ukletega Holandca“ v vsakem oziru, bodisi po nenavadno bogati vsebini, ali po svoji umetniški dovršenosti. „Cirkus Wolfsohn“ je neoporečeno najslavnejši izdelek filmske umetnosti. Predstave se vršijo v soboto, dne 3. maja ob 7. uri in 9-30 zvečer. V nedeljo pa ob 2. uri, 4-30, 7. in 9-30 zvečer. Vsakdo, ki si hoče zagotoviti sedež, se naproša, naj se blagovoli že sedaj vpisati pri kinoblagajni in določiti si predstavo, ker se vsopred igra nepreklicno samo ta dva dni.

Dva vinska sodá, bana za perilo, miza in nekaj posteljne blazine
je na prodaj od 10. do 12. ure. Kje, pove upravništvo Dol. Novic.

Razvedrilo.

Učena ptica. Ivan očetu, ko sliši kukavico: „Oče, kukavica je pa vendar učena žival.“ — Oče: „Zakaj pa, Ivan?“ — Ivan: „Zato, ki vé, kako ji je ime!“

Čudni ljudje. Kmet vidi v mestu lepo hišo, ki ima nad vratni napis: „Uhod prepovedan“ ter začudeno sam pri sebi reče: „Bog se smili, so to čudni ljudje! Vrata dadó napraviti, potem pa ne pusté nikogar noter!“

Zadavil se. Mati: „Pomagajte, pomagajte! Pepček je požrl krono!“ — Oče: „Moj Bog! Pa tudi vpiješ, kakor da bi požrl dvajset kron!“

Neverjetno. Logar: „Ti potepuh, ali sem te vendar enkrat zasačil! Kaj delaš s puško v gozdu?“ — Lovski tat: „Oh gospod logar, meni se godi tako presneto hudo — in sedaj sem se hotel ustreliti!“

Pri vojakih. Stotnik vojaku: „Ali znate plavati?“ — Vojak: „Znam, gospod stotnik!“ — Stotnik: „Kje ste se pa naučili?“ — Vojak: „V vodi, gospod stotnik!“

Izpred sodišča. Zagovornik: „Da je zatoženec kradel le v skrajni sili in v potrebi, se vidi iz tega, ker je pobral le drobiž; denarnico, v kateri je bilo za dva tisoč bankovcev, pa pustil!“ — Predsednik zatožencu: „Zakaj pa jokate?“ — „Zato, ker nisem denarnice videl!“

Smola. Žandar dvema pijancema: „Vidva gresta z mano!“ — Eden izmed nju: „Vzemite mojega tovariša, jaz imam smolo. Kadar grem z orožnikom, me vselej zapro!“

Pozabljiv. Sodnik: „Zakaj niste povedali svojega pravega imena, ko so vas prijeli?“ — Zatoženec: „Mi ni precej na misel prišlo!“

V ječi. Jetnik tovarišu: „Zakaj pa Kozlevčar zmeraj muhe lovi?“ — Lovski tat je, pa se lova ne more odvaditi!“

V šoli. Učitelj razlaga: „Torej sedaj ste mi imenovali veliko domačih živali, konja, vola, ovco, psa, mačko. Na neko domačo žival ste pa pozabili: šetinasto dlako ima, je umazana, se rada valja po blatu in se vedno podi po sosedovem dvorišču. Katera je ta, Tonček?“ — Tonček (ves rdeč): „To sem pa jaz!“

V gostilni. Gospod: „Kaj pa ste imeli danes z gospodom učiteljem, da je bil tako hud?“ — Natararica: „Poklical me je in me vprašal, kaj plava v juhi. Jaz sem mu pa rekla: Vi ste pa lep učitelj, če ne poznate muhe — in zaradi tega je bil hud!“

Plemenskega mrjasca

nemške pasme, 15 mesecev starega, proda Oskrbništvo Mala Loka, p. Vel. Loka, Dolenjsko.

Starejša dekla k prašičem

se takoj sprejme - tudi lahko z rodbino. Mož bi imel delo kot ogljar ali podobno. Pogoji ugodni, stanovanje lastna hišica, poleg kos zemljišča. — Posestvo Krupa, p. Gradac, Belokrajina.

Vabilo

na XXII. redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice za Kandijo in okolico - registrirane zadruge z neomejeno zavezo

ki se vrši v ponedeljek, dne 12. maja 1919 ob 1. uri popoldne v prostorih zadruge s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva in odobrenje letnih računov.
3. Razdelitev čistega dobička.
4. Nadomestna volitev funkcionarjev.
5. Slučajnosti.

NB.: Ako bi ta zbor ob 1. uri ne bil sklepčen, skliče se s tem na 2. uro drugi občni zbor, ki sklepa veljavno ne oziraje se na število navzočih združnikov.

Načelstvo.

Zahvala.

Povodom smrti naše dobre matere ozir. stare matere, gospe **Marije Makarovič roj. Gasperčič** izrekamo vsem, ki so nam stali na strani za časa bolezni in so jo spremljali k zadnjemu počitku — svojo najiskrenejšo zahvalo.
Žalujoči ostali.

Tvrka E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja poljedelske stroje
vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Poslano.

Založba Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani se usoja p. n. občinstvu naznaniti, da pripravljajo izdajo: **Velikega slovenskega vzornega spisovnika** izpod peresa g. profesorja Henrika Podkrajška. Spisovnik, okoli 350 do 400 strani, bo v kratkem izšel in bo obsegal izbrano zbirko pisem, listin in vlog za zasebnike, trgovce in obrtnike. Izkratka, spisovnik bo neogiben potreben svetovalec v vseh vprašanih in pravnih zadevajočih gospodarski promet.

Naročila pred izdajo, ki so potrebna spričo majhne naklade zaradi težkoč pri nabavi papirja, sprejemajo vse knjigarne.

VOSEK čist in voščine kupi po najvišjih cenah. — Kje, pove uredništvo Dolenjskih Novic pod „Vosek 340“.

OBVESTILO.

Podpisani vljudno naznanjam, da sem otvoril v Kandiji pri mostu hišna št. 31

kleparsko obrt.

Toplo se priporočam za mnogobrojna naročila v to stroko spadajočih del, novih, kakor tudi popravil. Priporočam se tudi cenjenim vinogradnikom za popravila trtnih škropilnic in raznih potrebnih za vinstvo in vinorejstvo, kakor: kipelnih veh, žveplalnih lamp, žveplalnih mehov in drugo. Nadalje prevzemam napeljavo strelododov, barvanje zvonikov, pločevinastih stréh, žlebov in cevi, za kar imam prav dobro barvo in po nizki ceni. Izvršujem vse točno, solidno in kolikor mogoče po nizki ceni. Imam v zalogi jako pripravne svetilke na karbit, za katere jamčim. Cena po dogovoru. Odličnim spoštovanjem

Av gust Küssel ml.

ornamentni, stavbeni in galanterijski klepar v Kandiji št. 31 pri mostu.

Hiša se proda iz proste roke v Novem mestu, Dolga ulica št. 22. Več se izve ravnotam.

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

Barva vedno vsakovrstno blago,

čisti obleke,

svetlo lika

ovratnike, zapestnice, srajce.

Hitra in točna izvršitev. — Nabiralnica: Novo mesto, Glavni trg št. 73 hiša Kino Jugoslavija.

Hiša z vrtom
se da s 1. avgustom v najem v Novem mestu

Hiša ima tri sobe, kuhinjo, klet in vse potrebne pritikline. - Stanovanje se lahko odda tudi starejšim zakonskim ljudem v najem za celo življenje proti enkratni gotovi odkupnini. - Naslov pove upravništvo Dol. Novic.

Tisk J. Krajec nasl.